

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17061

Tarih : 23.03.2026

10/3942

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Diyarbakır başta olmak üzere bölge genelinde hızla genişletilen kaya petrolü ve kaya gazı arama ve çıkarma faaliyetlerinin; çevresel, toplumsal, ekonomik ve halk sağlığı üzerindeki etkilerinin tüm boyutlarıyla araştırılması, bu faaliyetlerin yol açtığı zararların tespiti, sorumlular hakkında gerekli incelemelerin başlatılması ve ortaya çıkan risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Diyarbakır başta olmak üzere bölge genelinde son yıllarda yürütülen kaya petrolü ve kaya gazı faaliyetleri, artık münferit enerji projeleri olmanın ötesine geçmiş; toprağı, suyu ve yaşam alanlarını doğrudan dönüştüren geniş çaplı bir müdahaleye dönüşmüştür. Enerji üretimi adı altında yürütülen bu süreç, yalnızca yer altındaki kaynakları değil, aynı zamanda bölgenin tarımını, suyunu ve toplumsal yaşamını da hedef almaktadır. Nitekim Bismil ilçesinde yaklaşık 600 bin dönüm alanın, Çınar ve Mazıdağı hattında ise yaklaşık 450 bin dönüm alanın bu faaliyetlere tahsis edilmesiyle birlikte toplamda 1 milyon dönümü aşan geniş bir coğrafya doğrudan enerji faaliyetlerinin kapsamına alınmıştır. Mevcut sahalara yaklaşık 44 bin 851 hektarlık yeni alanların eklendiğı ve bu genişlemenin ilerleyen süreçte 7 milyon 200 bin dönüme kadar ulaşmasının hedeflendiğı ifade edilmektedir.

Bu genişleme yalnızca Diyarbakır ile sınırlı kalmamakta; Batman ve Mardin'i kapsayan yaklaşık 615 milyon metrekairelik, Mardin ve Şırnak hattında ise yaklaşık 598 milyon metrekairelik alanlarda ruhsat sürelerinin uzatıldığı; ayrıca Siirt ve Batman sınırlarında yeni petrol işletme sahalarının açıldığı bilinmektedir. Toplamda 1 milyar 756 milyon metrekaireyi aşan alanın petrol ve gaz faaliyetlerine açıldığı bu süreçte, bölge genelinde son 5 yılda yaklaşık 350 bin dönüm tarım arazisinin kaybedildiğı belirtilmektedir.

Kaya petrolü ve kaya gazı çıkarımında kullanılan hidrolik kırma yöntemi; her bir kuyu için yaklaşık 300 bin metreküpe varan su kullanımını ve yüzlerce kimyasal maddenin yer altına enjekte edilmesini içermektedir. Bu süreçte kullanılan kimyasalların önemli bir kısmının doğada parçalanmayan ve insan sağlığı açısından ciddi riskler barındıran maddeler olduğu bilinmektedir. Bu durum, yer altı ve yer üstü su kaynaklarının geri dönülmez biçimde kirlenmesi ve tükenmesi riskini beraberinde getirmektedir. Bu faaliyetler sonucunda ortaya çıkan tablo açıktır: Toprak üretimden kopmakta, su kirlenmekte, yaşam alanları daralmaktadır. Enerji üretimi adına yürütülen bu süreç, gerçekte bölgenin ekolojik ve toplumsal bütünlüğünü zayıflatan bir yıkım zincirine dönüşmektedir.

Söz konusu faaliyetlerin; tarım arazilerinin verimsizleşmesine, mera alanlarının daralmasına, hayvancılığın sürdürülemez hale gelmesine ve ekosistemin geri dönülmez biçimde tahrip edilmesine yol açacağı açıktır. Bu durum yalnızca çevresel bir sorun değil; aynı zamanda bölgedeki üretim ilişkilerini ve geçim kaynaklarını doğrudan etkileyen bir süreçtir. Geçim kaynaklarının ortadan kalkmasıyla birlikte kırsal nüfusun üretimden kopması, yoksullaşma ve zorunlu göç riskinin artması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu süreç, bölgedeki sosyal ve ekonomik dengeleri de derinden sarsmaktadır.

Öte yandan, çok sayıda projeye "ÇED gerekli değildir" kararları verilmesi, çevresel denetim mekanizmalarının zayıflatılması ve sürecin şeffaflıktan uzak yürütülmesi; çevre hakkı, yaşam hakkı ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı bakımından ciddi ihlal riskleri doğurmaktadır. Bu faaliyetler aynı zamanda halk sağlığı açısından da ciddi tehditler içermektedir. Kullanılan kimyasalların suya, toprağı ve havaya karışması; kanser başta olmak üzere solunum yolu hastalıkları ve çeşitli kronik hastalıkların artmasına yol açabilecek riskler barındırmaktadır. Bu konuda yeterli ve şeffaf bir sağlık izleme mekanizmasının bulunmaması ise riskleri daha da büyötmektedir.

Bugün karşı karşıya olunan tablo yalnızca bir çevre sorunu değil; doğrudan yaşam hakkını ilgilendiren çok yönlü bir krizdir. Bu nedenle söz konusu faaliyetlerin tüm yönleriyle araştırılması, ortaya çıkan zararların tespit edilmesi, sorumlular hakkında gerekli incelemelerin yapılması ve kamu yararı doğrultusunda gerekli önlemlerin belirlenmesi zorunludur.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3			
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	